

MASARYKOVA UNIVERZITA
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA ANGLICKÉHO JAZYKA A LITERATURY

Oponentský posudek na disertační práci Františka Tůmy

***Developing Communicative Competence through Online Discussion Tasks:
Computer Mediated Communication and the Skill of Writing
(Rozvíjení komunikační kompetence pomocí online diskuzních úkolů
Počítačem zprostředkovaná komunikace a dovednost psaní)***

Předkládaná disertační práce Františka Tůmy, *Developing Communicative Competence through Online Discussion Tasks: Computer Mediated Communication and the Skill of Writing*, se zabývá problematikou, která je současně velmi aktuální v pedagogickém výzkumu, a to zapojením informačních a komunikačních technologií (ICT) do výuky cizích jazyků. Konkrétně se studie zaměřuje na rozvíjení komunikační kompetence studentů anglického jazyka prostřednictvím blended learning, tj. formou výuky, při které je výuka ve třídě podpořena výukou on-line prostřednictvím asynchronního diskusního fóra. Hlavním cílem práce je posoudit, do jaké míry online diskusní úkoly přispěly k rozvíjení komunikační kompetence studentů a v jakých oblastech došlo ke změnám jazykových dovedností studentů.

Disertační práce je přehledně uspořádána do deseti kapitol. Rozsáhlá teoretická část poskytuje zevrubný přehled prací českých a zahraničních autorů v oblasti výuky cizích jazyků a integraci ITC do výuky cizích jazyků. Seznam nastudované literatury, který zahrnuje kolem 300 položek, bude nepochybně velkým přínosem pro další badatele, kteří se budou tímto tématem zabývat.

V teoretických kapitolách, věnujícím se výuce cizích jazyků (kapitoly druhá až čtvrtá), si autor klade za cíl konceptualizovat pojem komunikační kompetence na základě Bachmanova (1990) modelu, přičemž úspěšně integruje koncepty, koncepce a přístupy z oblasti lingvistické teorie, mezilidské komunikace a didaktiky. Je nutno vyzdvihnout fakt, že autor upozorňuje na některé terminologické problémy v této oblasti, např. vymezení pojmů *ability*, *competence* a *proficiency* (s. 60), nebo *identity* (s. 35). Na závěr této části teoretického pojednání doktorand dospívá k názoru, že komunikační kompetenci lze měřit, a to na základě analýzy jazykové produkce studentů.

Další kapitola teoretické části se zaměřuje na informační a komunikační technologie a jejich využití ve výuce cizích jazyků. Přínosné je porovnání specifika nového komunikačního média s mluveným a psaným diskurzem a to jak z lingvistického, tak i z psychologického hlediska. Těžištěm této kapitoly je však integrace ITC do výuky cizích jazyků formou blended learning. Autor popisuje online diskusní úkol jako prostředek pro rozvíjení komunikační kompetence studentů, přičemž se zaměřuje na přípravu, organizaci, hodnocení a možné problémy spojené s realizací jeho ústředního komponentu – asynchronního diskusního fóra. V této souvislosti by mne zajímal autorův názor na způsoby řešení problémů, spojených

s možným nevhodným, či agresivním chováním některého z účastníků fóra. Přestože souhlasím s konstatováním, že podobné chování se nevyskytuje často, vzhledem k jeho možným velice negativním následkům by bylo vhodné mít připravena možná řešení takové situace.

Velice zajímavé poznatky přináší kapitola šestá, která podává informace o odborných publikacích o ICT v českých časopisech a v zahraničních časopisech a sbornících. Autorova rešerše ukazuje, že český výzkum v oblasti integrace ICT do výuky cizích jazyků zaostává za zahraničním výzkumem. Toto zjištění je však ovlivněno vyloučením publikací v konferenčních sbornících. Přesto lze tvrdit, že se předkládaná disertační práce zabývá problematikou velice aktuální a ještě nedostatečně probádanou v českém didaktickém výzkumu.

Metodologie a objekt výzkumu jsou popsány v kapitole sedmé. Autor přesvědčivě zdůvodňuje volbu metody případové studie pro svůj výzkum, popisuje použitý analytický postup a jasně stanoví konkrétní cíle analýzy a kritéria hodnocení výstupů. Výzkum je proveden na základě popisu a analýzy anotovaného žákovského korpusu, kompilovaného z produkce studentů v rámci online diskurzního úkolu, který byl součástí kurzu anglického jazyka pro mírně pokročilé, jehož se účastnili neoboroví studenti Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické Technické univerzity v Liberci. Detailní popis účastníků kurzu a charakteristiky zvoleného modulu „standardní fórum“ virtuálního prostředí Moodle jsou důležitým předpokladem pro následující analytickou část práce. Zajímalo by mne, proč autor dal přednost standardnímu fóru před modulem „prostá diskuse“.

Výrazně kratší empirická část studie se skládá z pilotního výzkumu, jehož cílem bylo otestovat postupy a nástroje rešerše, a vlastního výzkumu. Výsledky pilotního výzkumu vedly k úpravě anotace chyb tak, aby reflektovaly více druhů chyb (pravopisných, morfologických, syntaktických a sémantických) ve stejném segmentu textu. Jako lingvistku by mne zajímalo, zda autor používal jako východisko britskou nebo americkou angličtinu a zda v textech se nevyskytly segmenty s nejednoznačnou interpretací, jestliže ano, jak tyto případy řešil. Dále, vzhledem k tomu, že se jedná o neoborové studenty, je otázkou, zda není vhodné vzít v úvahu i některé poznatky z výzkumu angličtiny jakožto *lingua franca* moderního světa.

Vlastní výzkum se zabývá měřením syntaktické složitosti, jazykové přesnosti a škály využitých jazykových funkcí v žákovském korpusu, jakožto ukazatelů úrovní komunikační kompetence v oblasti psaní dosažené studenty na konci kurzu. Výsledky výzkumu ukazují, že studenti začali používat širší škálu jazykových funkcí, a že vyšší syntaktická komplexnost (dle délky věty a poměru parataxe a hypotaxe) koreluje se zvýšením jazykové nepřesnosti v oblasti morfologické a syntaktické. Je otázkou, do jaké míry jsou tyto výsledky spojené s relativně nízkou jazykovou úrovní studentů, která by mohla vysvětlit i relativně bezvýznamný počet chyb v oblasti výběru slov. Pokud tomu tak je, je nutné zvážit, nakolik lze výsledky této studie zobecňovat. Zajímavé jsou také výsledky kontrolního dotazníku, které poukazují, že dle subjektivního názoru studentů kurz měl kladný vliv na jejich komunikační kompetence. Přínosné by bylo také porovnat subjektivní dojem učitele, studentů a výsledky korpusové analýzy. Další otázkou je, zda studenti používají ve svých příspěvcích do fóra opakovaně hotové fráze, jež by mohly také ovlivnit jak míru chyb, tak i komplexnost psaného projevu. Velice pozitivně hodnotím fakt, že na konci empirické části práce autor uvažuje o možných dalších směrech bádání v této oblasti.

Výsledky výzkumů a závěry zahrnuje kapitola 10. *Conclusion*, ve které autor poukazuje, že aktivní účast studentů v online diskusním fóru jednoznačně zlepšila jejich komunikační kompetenci. Důležitou součástí práce jsou i přílohy, které poskytují podrobné údaje o anotaci korpusu a výsledky kvantitativního výzkumu. Další přednost práce je její výborná jazyková úroveň spojená s adekvátním použitím odborného stylu.

Závěrem je nutno konstatovat, že autorův výzkum bezesporu přispívá ke studiu didaktiky vyučování cizích jazyků. Vzhledem k tomu, že předkládaná disertační práce vyhovuje po stránce obsahové, jazykové a formální požadavkům kladeným na takové práce a ukazuje, že doktorand ovládá metody vědeckého výzkumu, **doporučuji disertační práci Františka Tůmy k obhajobě a po jejím úspěšném průběhu navrhuji, aby byl jmenovanému udělen titul Ph.D.**

V Brně dne 8. 6. 2012

ilova, Ph.D.
literatury

110